

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
15/16

SIMFONIJSKI ORKESTAR
HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE

Soyoung Yoon, VIOLINA

Ksenia Kogan, GLASOVIR

Tomislav Fačini, DIRIGENT

Subota, 5. ožujka 2016., u 19 i 30 sati

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ UNVALUABLE EXPERIENCE

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

PROGRAM

Henryk Wieniawski

Koncert za violinu i orkestar u fis-molu, br. 1, op. 14

Allegro moderato
Preghiera: Larghetto
Rondo: Allegro giocoso

Edward Grieg

Koncert za glasovir i orkestar u a-molu, op. 16

Allegro molto moderato
Adagio
Allegro moderato molto e marcato - Quasi presto - Andante maestoso

Felix Mendelssohn-Bartholdy

Koncert za violinu, glasovir i orkestar u d-molu, op. 64

Allegro
Adagio
Allegro molto

Razgovor s umjetnicima poslije koncerta vodi Zrinka Matić.
U zabavnom programu s plesom i izvlačenjem nagrada za pretplatnike ciklusa Lisinski subotom sudjeluje DJ Robert Mareković.

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije stasao je postupnim povećavanjem prvog radijskog orkestra osnovanog 1929., samo tri godine nakon početka emitiranja tadašnjega Radio-Zagreba. Od godine 1957. počinje djelovati pod nazivom Simfonijski orkestar Radio-televizije Zagreb, od 1975. do 1990. naziv mu je Zagrebački simfoničari RTZ-a, a od 1991. nosi današnji naziv. Na čelu toga orkestra stajali su mnogi ugledni dirigenti: Pavle Dešpalj, Krešimir Šipuš, Josef Daniel, Oskar Danon, Milan Horvat, Uroš Lajovic, Vladimir Kranjčević i Nikša Bareza. Među mnogim dirigentima i solistima s kojima je taj ansambl surađivao bili su i Lovro von Matačić, Igor Markevič, Franz Konwitschny, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Ernst Bour, Stjepan Šulek, Krzysztof Penderecki, Antonio Janigro, André Navarra, Leonid Kogan, Henryk Szeryng, Aldo Ciccolini, Ruža Pospíš-Baldani, Dunja Vejzović, Dubravka Tomšič-Srebotnjak, Rudolf Klepač, Ivo Pogorelić, Mstislav Rostropovič, Maksim Fedotov, Edita Gruberova, José Carreras, Ruggero Raimondi, Barbara Hendricks, Luciano Pavarotti i drugi. Uz redovitu koncertnu djelatnost u Zagrebu, te obvezu redovitog sudjelovanja u radijskom i televizijskom programu, Orkestar gostuje diljem domovine i u inozemstvu. Na tim je gostovanjima stekao priznanja te postao zaslužan promicatelj hrvatske kulture u svijetu; posljednji pothvat je dvotjedna turneja po Italiji u prosincu 2014. Početkom Domovinskoga rata glazbenici Simfonijskoga orkestra HRT-a, služeći domovini, održali su desetke koncerata na bojištima, od Osijeka, Pakraca, Lipika, Đakova, Gospića, Vinkovaca i Bošnjaka do Šibenika, Zadra, Karlovca, pa i Sarajeva. Uz klasični i suvremeni

repertoar te snimanja za potrebe Hrvatske radiotelevizije i diskografskih tvrtki, Orkestar čuva i hrvatsku glazbenu baštinu te suvremeno hrvatsko stvaralaštvo. U diskografskom opusu ističu se autorski albumi hrvatskih skladatelja Stjepana Šuleka, Milka Kelemena i Mire Belamarića, serija CD-a posvećenih šefovima-dirigentima Orkestra, *Alpska simfonija* Richarda Straussa, album s djelima talijanskoga skladatelja Gina Marinuzzija starijega, te CD *Donizetti Heroines* s Elenom Mošuc, Zborom HRT-a i maestrom Ivom Lipanovićem, objavljen 2013. za *Sony Classical*. Iste godine objavljen peterostruki album *Stjepan Šulek (1914. – 1986.)*: osam simfonija u izdanju HRT-a, Cantusa i HDS-a, nagrađen je diskografskom nagradom *Porin* u dvjema kategorijama: najbolji arhivski/tematsko-povijesni album klasične glazbe i najbolja izvedba klasične glazbe (Šulekova Sedma simfonija pod ravnanjem maestra Pavla Dešpalja). U sezoni 2010./2011. Orkestar je obilježio osamdesetu obljetnicu postojanja te je tom prigodom objavljena monografija o njegovu djelovanju uz dvostruki album na koji su uvrštene snimke šefova-dirigenata: Milana Horvata, Krešimira Šipušića, Josefa Daniela, Pavla Dešpalja, Vladimira Kranjčevića, Oskara Danona, Uroša Lajovica i Nikše Bareze. Simfonijski orkestar HRT-a dobitnik je nagrade *Judita 59. Splitskog ljeta (2013.)* koju dodjeljuje *Slobodna Dalmacija*, za nastup u programu posvećenom Blagoju Bersi i Dori Pejačević, uz pijanisticu Martinu Filjak i maestra Aleksandra Markovića. Od sezone 2015./2016. šef-dirigent Simfonijskog orkestra HRT-a je Enrico Dindo.

Tomislav Fačini (Zagreb, 1975.), studij je završio godine 1996. Rektorovom nagradom. Usavršavao se na institutu *Accademia Hans Swarowsky* u Milanu te na Visokoj glazbenoj školi u Karlsruheu. Godine 1996. osvojio je drugu te posebnu nagradu na Međunarodnom natjecanju *Antonio Pedrotti* u Trentu. Predaje dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Od 2003. do 2009. godine bio je šef-dirigent Orkestra Hrvatske vojske. Od 1994. do 2008. vodi Oratorijski zbor crkve sv. Marka s kojim, osim brojnih nagrada, doseže gotovo profesionalnu kvalitetu i angažmane. Umjetnički je voditelj ansambla *Antiphonus*, koji niže uspjehe samostalnim koncertima, ali i koncertima u suradnji s najvršnjim glazbenicima i vokalnim solistima. Od 2006. do 2009. Tomislav Fačini umjetnički je ravnatelj Glazbenih večeri u sv. Donatu u Zadru. Dirigentsku djelatnost razvija podjednako na koncertnim i na opernim pozornicama. Gostovao je na mnogim festivalima u susjednim zemljama te na gotovo svim hrvatskim festivalima: Osorskim glazbenim večerima, Glazbenim večerima u sv. Donatu, Zagrebačkom ljetnom festivalu, Festivalu sv. Marka, Muzičkom biennalu Zagreb, Osječkom ljetu i dr. U više je navrata nastupio i na Dubrovačkim ljetnim igrama, godine 2003. ravnajući otvaranjem toga znamenitog međunarodnog festivala. Na Varaždinskim baroknim večerima dirigirao je, među ostalim, premijerom Paisiellova *Seviljskog brijajača* te asistirao Paulu Esswoodu u postavljanju prve suvremene izvedbe Cavallijeve opere *Pompeo magno*. U zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu 2001. ravnao je premijerom Verdijeve *Traviate* i Puccinijeva *Triptiha*. U sarajevskom Narodnom pozorištu ravnao je 2006. premijerom Zajčeve opere *Nikola Šubić Zrinjski*, sljedeće sezone, Bizetovom *Carmen*; uslijedilo je i otvorenje Bašćaršijskih noći te baletne predstave *Pepeljuga*, *Coppelia* i *Giselle*. Od 2014. glavni je dirigent Dubrovačkog simfonijskog orkestra. Nastupao je s većinom hrvatskih ansambala, a sa Simfonijskim orkestrima HRT-a i RTV Slovenije, osim koncerata, ostvario je i brojne snimke za nosače zvuka, film i fonoarhive. Četvrtu godinu zaredom dirigira Međunarodnim orkestrom mladih, koji ima sjedište u Neumarktu i okuplja mlade glazbenike iz desetak zemalja. Tomislav Fačini ostvario je više prvih suvremenih izvedbi hrvatskih starih majstora i praizevo brojna nova djela, promičući u svakoj prigodi hrvatsku glazbu. Osim dirigiranjem, bavi se skladanjem i aranžiranjem.

Soyoung Yoon (Seul, Južna Koreja, 1984.) svjetska je glazbena javnost prepoznala kao jednu od vodećih violinistica mlađe generacije, kad je 2011. godine u Poznańu (Poljska) osvojila prvu nagradu na prestižnom Natjecanju *Henryk Wieniawski*. U svijet glazbe ušla je još kao petogodišnja djevojčica te vrlo brzo, pobjedama na natjecanjima Music Chun-Chu, Seoul Symphony, Korea Youth Music i osvojenom nagradom UNPA, pokazala da se radi o iznimnom talentu koji će ostaviti trag ne samo u rodnoj Južnoj Koreji nego i u svijetu. I uistinu, Soyoung Yoon vrlo je brzo zablistala i osvojila tri najvažnija svjetska violinistička natjecanja: *Čajkovski* 2007. u Moskvi, *Koningin Elisabeth* u Bruxellesu 2009. i Međunarodno violinističko natjecanje u Indianapolisu (SAD) 2010. No niz sjajnih uspjeha počela je još 2002. godine. Nakon upisa na Nacionalno korejsko umjetničko sveučilište u klasi profesorice Nam-Yum Kim, kao sedamnaestogodišnjakinja osvojila je prvu nagradu na Međunarodnom natjecanju *Yehudi Menuhin*. Godinu dana poslije, bila je najmlađa violinistica koja je osvojila prvu nagradu na Međunarodnom glazbenom natjecanju *Kulen Kampff* u Kölnu. U istom je gradu diplomirala na *Hochschule für Musik*, a u Zurichu je magistrirala u klasi znamenitog prof. Zakhara Brona. Njezini profesori bili su i ugledni glazbeni pedagozi: Shlomo Mintz, Ida Haendel, Donald Weilerstein i Viktor Dančenko. Godine 2003. bila je finalistica na međunarodnom natjecanju u Hannoveru. Dvije godine poslije osvojila je i Mađarsku; pobijedila je na Međunarodnom natjecanju *Tibor Varga* i primila posebnu Nagradu *Bartók*. Nakon brojnih svjetskih uspjeha, nagradom *Najbolji novi umjetnik* ovjenčala ju je Udruga glazbenika Koreje. Nakon što je doživjela potvrdu i kod kuće i u svijetu, Soyoung Yoon nastavila je s još više samopouzdanja. Svijet klasike ostavila je bez daha osvojivši s nevjerovatnom lakoćom tri izuzetno važne nagrade samo u jednoj godini – prvu nagradu na Natjecanju *David Ojstrah*, Grand Prix Virtuoso Prize i posebnu nagradu Udruge *Lutoslawski*. Tražena kao solistica, Soyoung je obišla svijet uz orkestre: Moskovski virtuozni, Ciriški komorni orkestar, *London Mozart Players*, Ruski nacionalni orkestar, Belgijski nacionalni orkestar, Orkestar *Euskadiko Španjolske*, Trondheimski solisti... Redovito surađuje s uglednim dirigentima kao što su Mario Venzago, Gilbert Varga, Saula Sondetzki, Muhai Tang, Justus Frantz, Gabriel Chmura, Maxim Vengerov, Krzysztof Penderecki. Nastupala je u svjetski poznatim dvoranama: dvorani Boljšoj teatra u Moskvi, Međunarodnom domu glazbe u Moskvi, Tonhalleu u Zürichu, dvorani Kölnske filharmonije, Centru za izvedbene umjetnosti u Tel Avivu, Belgijskom umjetničkom centru, Umjetničkom centru u Seulu itd. Soyoung Yoon svira na violini J. B. Guadanini ex-Bueckeburg (Torino, 1773.).

Pijanistica **Ksenia Kogan** (Moskva, 1985.) jedna je od najsajnijih umjetnica mlađe generacije u Rusiji. Rođena je u obitelji glazbenika pa je od djetinjstva okružena najljepšom među svim umjetnostima - glazbom. Imala je prilike susretati se s vrhunskim glazbenicima: dirigentima, skladateljima, instrumentalistima, pjevačima, jazz glazbenicima. Zahvaljujući tome, stekla je široko i svestrano iskustvo koje joj je pomoglo u suradnji s vrsnim glazbenicima različitih stilova, ali i u mnogim umjetničkim projektima. Njezino je međunarodno scensko iskustvo uistinu bogato. Nastupala je u najprestižnijim svjetskim dvoranama: *La Fenice* u Veneciji, *Palais des Beaux-Arts* u Bruxellesu, *Queen Elizabeth* u Londonu, *Konzerthaus* u Berlinu, Velika dvorana konzervatorija u Moskvi, Centar umjetnosti u Seulu, Filharmonijska dvorana u Luxembourgu, *Teatro alla Pergola* u Firenci, *Real Alcazar* u Sevilli, Knežev dvor u Dubrovniku itd.). Pijanističke recitale održala je u SAD-u, Meksiku, Japanu, Kini, diljem Rusije i u mnogim europskih zemljama. Ksenia surađuje s vodećim svjetskim dirigentima, kao što su Walter Weller, sir Christopher Warren-Green, Julian Kovačev, Dirk Brosse, te orkestrima *Sinfonia Varsovia*, Belgijski nacionalni orkestar, Ruski državni simfonijski orkestar, Lisabon Metropolitana orkestar, Korejski komorni orkestar i brojni drugi. Kao komorna glazbenica muzicira s violinistima Dmitrijem Koganom, Michaelom Guttmanom, Augustinom Dumayem, Nikitom Boriso-Glebskim, Soyoung Yoon, UNESCO-vim umjetnikom za mir Inom Mirkovićem, violončelistima Kirilom Rodinom i Ninom Kotovom, španjolskim gitaristom Angelom Romerom, pijanistom Abdelom Rahmanom El Bachom te pobjednikom Eurovizije Alexandrom Rybakom. Godine 2015. s holivudskom zvijezdom Johnom Malkovichem predstavila je novi projekt *Report on the blind* u Seulu, a predstavljanje toga projekta uslijedit će diljem svijeta 2017. i 2018. godine. Ksenia Kogan gostovala je na prestižnim svjetskim festivalima kao što su *Plácido Domingo* u Sevilli, Festival francuskog radija u Montpellieru, Menton festival, *Tuscan Sun Festival* u Firenci, *Armonie Sotto La Rocca* u Bresci i drugi. Svirala je i za španjolsku i belgijsku kraljevsku obitelj. Diplomirala je s najvišim ocjenama na moskovskom Konzervatoriju *Čajkovski* 2008. i potom se savršavala pri *Queen Elisabeth Music Chapel* u Belgiji. Njezinim nastupima diljem svijeta prethodile su brojne prve nagrade na klavirskim natjecanjima, među kojima valja istaknuti Grand Prix na *Grand Premio Europeo Mendelssohn* u Italiji, *Viardo International Piano Competition* u Dalasu (SAD), *Parnassos International Piano Competition* u Monterreyu (Meksiko), *Virtuosi per musica di pianoforte* u Češkoj itd. Velik dio vremena posvećuje pedagoškom radu te održava majstorske tečajeve i ljetne seminare u Europi. Članica je i predsjednica žirija i međunarodnih pijanističkih natjecanja. Umjetnička je ravnateljica međunarodnog natjecanja *Merci, Maestro!* u Bruxellesu i klavirskog djela Međunarodnog natjecanja *Gianluca Campochiaro*. S violinisticom Soyoung Yoon snimila je Koncert za violinu, klavir i orkestar u d-molu Felixa Mendelssohna za izdavačku kuću *Dux* u povodu 50. godišnjice Korejskog komornog orkestra. Sudjelovala je u UNESCO-vim glazbenim projektima za mir. Nedavno je prihvatila glavnu žensku ulogu u filmu koji se temelji na djelu Fjodora Mihajloviča Dostojevskog, te će igrati uz legendarnog talijanskog glumca Franca Nera. Njezin bogat repertoar uključuje djela različitih stilova, od baroknih do suvremenih djela. Izvedbama osvaja publiku diljem svijeta.

Henryk Wieniawski (Lublin, Poljska, 1835. – Moskva, Rusija, 1880.) jedan je od onih umjetnika koji su se ostvarili na više razina na području glazbe i koji je pozlatio sve čega se dotaknuo: skladanja, sviranja ili pedagoškog rada. Podjednako nadaren, uspješan i utjecajan bio je na svim trima područjima, obavljajući kreativne radne zadatke s nevjerojatnom lakoćom koja na skladateljskom području s obzirom na angažiranost u ranim dječaćkim danima, neodoljivo podsjeća na Mozarta. Zbog nevjerojatne virtuoznosti na izvedbenom području podsjeća, na Paganinija te zbog

utjecaja na razvoj violinističke tehnike, na pedagoškom području, na Tartinija. Henryk Wieniawski bio je, naime, čudo od djeteta, kojega su unatoč brojnim administrativnim preprekama (među kojima je najvažnija bila ta da nema francusko državljanstvo i da je mlađi od dvanaest godina) primili na pariški Konzervatorij kao osmogodišnjaka. *Le petit Polonaise*, kako su ga zvali na Konzervatoriju, učio je u klasi Josepha Lamberta Massarta. U rekordnom roku, kao jedanaestogodišnjak, postao je najmlađim diplomantom u povijesti te institucije. Rođen u uglednoj lublinskoj obitelji, od oca Tadeusza, filozofa i liječnika kirurga, te majke Regine, pijanistice s pariškom diplomom, iznimno talentirani mladi Wieniawski imao je sve financijske, ali i društvene uvjete za uspjeh. Henryka i njegova mlađeg brata Jósepha majka je dovela na Konzervatorij na kojem je i sama diplomirala te se potom s njima preselila u središte tadašnje europske kulture i u svojem skromnom pariškom salonu rado ugošćavala svojega brata Edwarda Wolffa, pijanista i profesora na pariškom Konzervatoriju, i brojne ugledne poljske umjetnike emigrante, među kojima je najistaknutiji bio Adam Mickiewicz. Reginin najstariji sin Julian zapisao je:

Posljednjih nekoliko godina majčin skromni salon okuplja važne osobe iz svijeta glazbe i umjetnosti koje dolaze na thé (čaj), piće malo poznato u Francuskoj. Povremeno nas naš najistaknutiji bard Adam Mickiewicz, strastveni obožavatelj glazbe, počasti svojom nazočnošću. Autor Dušnog dana (Dziady) satima sluša muziciranje moje braće, a osobito uživa kad čuje kakvo djelo s poljskom temom. S rukama na koljenima i lijepom glavom uronjenom u dlanove i suze, Adam, potaknut njihovom glazbom, recitira stihove iz svojih remek-djela...

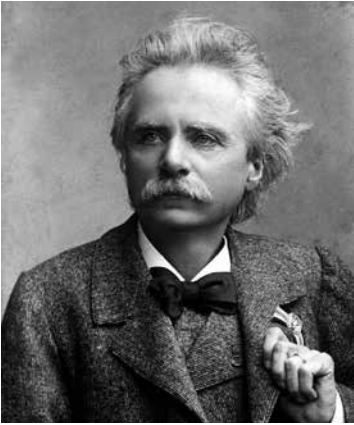
U to vrijeme Wieniawski je upoznao i najpoznatijeg poljskog umjetnika u Parizu, Frédéric Chopina. Sigurno je da su susreti i druženja s ikonama poljske kulture i umjetnosti na mladog i senzibilnog dječaka ostavili više nego snažan dojam te su djelovali kao oblikovni element njegova karaktera i ukupnog razvojnog puta. A taj ga je put u ranoj tinejdžerskoj dobi usporedno vodio u svijet izvedbene i skladateljske umjetnosti, dok se kao pedagog, logično, ostvario tek u zrelijoj dobi.

Kao dvanaestogodišnjak, Wieniawski je svirao s iznenađujućom zrelošću koja se ogledala i u njegovim prvim djelima, koja je uz virtuozne skladbe drugih skladatelja, rado izvodio na svojim koncertima. U trinaestoj godini otisnuo se iz Pariza s majkom na svoju prvu turneju po Europi, a zatim je kao stipendist ruskog cara doputovao u Sankt Peterburg i nastupio na dvoru. Njegove javne koncerte belgijski violinist i skladatelj Henri Vieuxtemps komentirao je ovako: *Nema sumnje da je ovo dijete genij, jer bi u njegovoj dobi inače bilo nemoguće svirati tako strastveno, s toliko razumijevanja i s tako savršenim osjećajem za formu.* Nakon nekoliko mjeseci u Rusiji, vratio se u Europu i svirao u rodnom Lublinu, ali i drugim gradovima Poljske, a potom i diljem Njemačke pod patronatom Karola Lipińskog i Franza Liszta. Nakon povratka u Pariz, četrnaestogodišnji Wieniawski spoznao je da virtuozna i ukusna svirka violine nije sve što ga u glazbenoj umjetnosti zadovoljava. Osjetio je i da su njegovi skladateljski postupci proizvod izuzetne intuicije i instinkta te da mu nedostaje prave teorijske podloge i konkretnih skladateljskih vještina. Takva razina samokritičnosti jednog tinejdžera bila je gotovo nevjerojatna, a ponukala ga je da u klasi Hippolitea Colleta upiše studij kompozicije na istom konzervatoriju na kojem je završio i violinu. Edukaciju je završio u samo godinu i pol dana. No u Parizu kao da nakon toga nije znao što bi sa sobom. Zato se s bratom odlučio za odlazak, najprije u Poljsku, a zatim na maratonsku turneju od dvije godine po Rusiji! A da je Europa žalila za njima, osobito za Henrykom, najbolje se vidi iz emotivnog isječka teksta koji je napisao sam Hector Berlioz:

Izgubili smo jednog od najvećih violinista koji su ikada proizašli iz Konzervatorija u Parizu. Henryk Wieniawski odlazi u Rusiju. Taj mladić, predugo smatran čudom od djeteta, ima jedinstven, ozbiljan i kompletan talent. Štoviše, on sklada izuzetna djela. Siguran sam da će uživati zasluženi uspjeh u Petrogradu.

Iako je nedostajao Europi, čini se da je odlazak za samog Wieniawskog bio pun pogodak. Naime, u najnapornijem razdoblju koncertiranja od grada do grada diljem velebne Rusije, doživio je kreativni procvat te napisao djela koja su ga u povijesti glazbe odredila kao jednog od najistaknutijih poljskih i europskih skladatelja razdoblja romantizma. Jedno od njih je i **Koncert za violinu i orkestar u fis-molu**, br. 1, op. 14 iz 1852. godine. Partituru koju je počeo pisati

prije samoga kraja ruske turneje, dovršio je na koncertnim putešestvijama ponovno po Europi, na kojima su ga i publika i kritika već redovito nazivale novim Paganinijem. Poput današnjih *rock*-zvijezda, braća Wieniawski imala su nevjerojatno gust raspored koji su programski uvijek osvježavali Henrykovim skladbama. Izvedba Koncerta za violinu i orkestar u fis-molu na raspored je došla čim je djelo dovršeno, u Leipzigu 1853. Partitura je posvećena pruskom kralju Friedrichu Wilhelmu IV. te je u odnosu na Henrykov drugi Koncert za violinu i orkestar u povijesti glazbe doživjela znatno manji broj izvedbi, ali i manje pohvala. Naime, drugi koncert nastao je u mnogo zrelijem skladateljskom razdoblju (1856.-1862.) i smatra se remek-djelom violinističke literature, dok prvi ima tu nesreću da ga se uvijek uspoređuje s drugim. No ako ga sagledamo kao samostalno djelo, možda ćemo u njemu uočiti mnogo više kvaliteta. U ranim djelima Wieniawski težište stavlja na tehnički aspekt i piše u skladu sa svojim izvođačkim mogućnostima. S obzirom na to da je to razdoblje procvata virtuoziteta te je on sâm svojevrsni Paganinijev nasljednik, takav je pristup stvaranju djela više nego logičan i razumljiv. Solistička dionica visoko je profilirana i istančana te projektirana virtuožno. Osobito se ističe pjevnost i lirizam drugog stavka, nazvanog *Molitva (Preghiera)*, dok je bogata orkestracija relevantan sugovornik virtuoznoj solističkoj dionici. Ti dijalozi u određenoj mjeri oblikuju i povezuju sva tri stavka i u osnovi stvaraju prepoznatljiva obilježja tipičnog romantičnog violinskog koncerta. No ono što je nama danas u Zagrebu najzanimljivije jest da taj rijetko izvođeni koncert svira aktualna pobjednica natjecanja koje nosi ime Henryka Wieniawskog te da je pobijedila svirajući upravo to djelo! Bilo je to četrnaesto izdanje Natjecanja i posljednje do danas (s obzirom na to da se održava svake pete godine, sljedeće izdanje održat će se upravo ove, 2016. godine), a na društvenim mrežama moglo se pročitati da se očekuju „mladi virtuozi nove generacije, odgojeni u globaliziranom svijetu – oni koji su rođeni u jednoj zemlji, školovali se u drugoj, a žive u trećoj. Iako su izloženi utjecaju različitih kultura, usklađuje ih – glazba“. Upravo je Soyoungh Yoon oličenje navedenoga. Ona ovome djelu može dati dodatnu vrijednost, priliku za idealnu interpretaciju, nadogradnju koja minorizira skladateljske nedostatke te u prvom planu ističe ono što je tada skladatelju bilo najvažnije – tehnički aspekt, muzikalnost, osjećaj za cjelinu i interpretacijska individuacija.

Seдам godina mlađi od Wienawskog bio je takozvani *Chopin sa sjevera*, **Edward Grieg** (Bergen, 1843. - Bergen, 1907.), skladatelj čiji je glazbeni jezik bio snažno inspiriran folklornim naslijeđem rodne mu Norveške. Majstor minijature i pijanist koji je za života, poput Wieniawskog, stekao izuzetan ugled diljem Europe i blisko surađivao s istim umjetnicima kao i poljski virtuoz (F. Liszt, A. Rubinstein i drugi), ipak nije imao tako buran životni put. Naime, i njegova je majka bila pijanistica pa mu je svojim znanjem i poznanstvima osigurala ulazak u svijet glazbe. Iako je klavir učio od svoje šeste godine, Grieg nije propustio proživjeti

djetinjstvo te se za ozbiljno bavljenje glazbom odlučio tek s petnaest godina. Prema dobronamjernom savjetu poznatog norveškog violinista i skladatelja Ole Bulla, inače supruga njegove tetke, na pragu tinejdžerskog doba otišuo se Grieg u Leipzig, gdje se školovao na Konzervatoriju u klasi Ernsta Ferdinanda Wenzela. Počeo je pijanističku karijeru, a skladateljska invencija u njemu je procvatela tek kad se vratio na sjever. Naime, Grieg nije volio Leipzig i njegovo srce uvijek je pripadalo sjeveru, osobito Norveškoj. On, za razliku od lugalice Wieniawskog, nije mogao pronaći mir koji mu je bio potreban za stvaranje sve dok se nije našao na mjestu kojemu uistinu pripada. Taj snažan osjećaj pripadnosti ponukao ga je da nad fjordom u Trolldhaugenu (Norveška) sagradi kuću u kojoj će živjeti. Život si je organizirao tako da najljepši dio godine provede kod kuće. Tako je tijekom proljeća i ljeta uživao u svojoj rezidenciji i skladao, a tijekom jeseni i zime u ulozi pijanista odlazio na europske koncertne turneje. Kao vrstan pijanist, Grieg je napisao zavidan broj manjih djela za klavir. Minijatura je bila okvir unutar kojega se lako izražavao, s nevjerojatnom prirodnošću. Veće forme Griegu nisu bile drage, iako se u sadržaju onih koje je ipak ostavio iza sebe to ni najmanje ne primjećuje. Klaviru je posvetio tek jedno djelo većeg formata, ali se u tom djelu ni u jednom trenutku ne može razabrati da prvi put sadržajem ispunjava formu romantičarskog koncerta. Naime, **Koncert za klavir i orkestar u a-molu**, op. 16 Griegovo je ranije djelo. Nastalo je 1868. u skladateljskoj dvadeset četvrtoj godini, ali svoju kvalitetu i svevremenost dokazuje svježinom koju je zadržalo i danas! Tehnički kompleksno, predodređeno samo za vrhunske interprete, uistinu nije tipični Griegov skladateljski ostvaraj. Ipak, ono je ugledalo skladateljske invencije mladog romantičara, izravno inspirirane Koncertom za klavir i orkestar u a-molu njegova starijeg kolege - Roberta Schumanna. Grieg je deset godina

prije (1858.), za boravka u Leipzigu, bio na koncertu kad je Schumannov koncert prouzvela njegova supruga Clara. Naklonost skladateljskom jeziku jednoga od najvažnijih njemačkih romantičara vješto je stopljena s vlastitim, koji je Grieg gradio u klasi Schumannova prijatelja i zagovaratelja E. F. Wenzela, a obojena norveškim folklorom, rezultirala je jednim od najefektnijih koncerata za klavir u povijesti glazbe. Naznake inspiracije glazbom domovine evidentne su na samom početku kad nakon silaznih malih sekunda slijedi silazna terca (što je tipičan prohod u norveškoj glazbi) te u posljednjem stavku u kojem koketira s elementima narodnog plesa (*halling*) te imitira boju i zvuk norveške narodne violine. Mlađahni Grieg za to djelo tražio je potvrdu velikih, već priznatih suvremenika. U Rimu se iste godine kad je djelo dovršio sastao s Franzom Lisztom, isključivo s namjerom da mu pokaže skice Koncerta.

Samo tako nastavi. To je djelo praktički već gotovo. Imaš sve!

Tako ga je bodrio jedan od najistaknutijih pijanista i skladatelja svojega doba. Ohrabren njegovim komentarom, Grieg je u mahu, na godišnjem odmoru u Danskoj gdje je boravio sa suprugom i tek rođenom kćerkom, koja je nažalost poživjela samo trinaest mjeseci, dovršio koncert. Nije mu pošlo za rukom da djelo sam prouzvede, zbog obveza koje je istodobno imao u Oslu. Godine 1869. u Kopenhagenu ga je prouzveo Edmund Neupert, a orkestrom je ravnao Simon Paulli. Na koncertu su bili danski skladatelj Niels Gade i ruski pijanist Anton Rubinstein, čiji su komentari, kao i reakcije publike, bili više nego pozitivni. Prvo izdanje Koncerta Grieg je posvetio Rikardu Nordraaku, skladatelju norveške himne, a drugo, neizmjereno zahvalan na besprijekornoj prouzvedbi, posvetio je upravo Neupertu. Tim Koncertom Grieg se bavio do kraja života. Revidirao ga je sedam puta i unio izuzetno mnogo izmjena. S godinama je odustao od nekih Lisztovih konkretnih savjeta na području orkestracije i posljednje preinake upisao je tek nekoliko tjedana prije smrti.

Samo dvije godine nakon smrti koja ga je zadesila u 64. godini, njegovo djelo ući će u povijest kao prvi ikad snimljeni koncert za klavir. Snimanje je organizirano 1909., a solist je bio Wilhelm Backhaus. Svirala se posljednja verzija djela. Ona se zapravo najčešće izvodi i do danas je Griegu osigurala popularnost na svjetskoj razini. Snimljena je i prva verzija Koncerta koji se rjeđe ili gotovo nikad ne izvodi, u izvedbi Simfonijskog orkestra Norrköping (Švedska) i pijanista Love Derwingera pod ravnanjem Junichija Hirokamija. Aktualnost skladateljskog jezika Edwarda Griega već je godinu dana nakon njegove smrti bila narušena. Naime, već je tada Arnold Schönberg skladao svoja prva atonalitetna djela. Tako je u tadašnjoj suvremenoj glazbi Griegova sinteza folklornog naslijeđa Norveške i njemačke romantičarske škole već bila zastarjela. Bez obzira na to, povijest ga je potvrdila kao jednoga od najradije izvođenih skladatelja upravo zbog čiste i svevremenske ljepote djela, među kojima se uz *Peer Gynta* na prvom mjestu nalazi upravo koncert u kojem imamo priliku uživati večeras.

Najstariji među romantičarima čija su se djela našla na večerašnjem programu je **Felix Mendelssohn - Bartholdy** (Hamburg, 1809. – Leipzig, 1847.). Upravo je on bio osnivač Konzervatorija u Leipzigu (1843.) na kojem je glazbu studirao Edward Grieg. Da je poživio dulje od 38. godine (a umro je od premorenosti i šoka zbog smrti voljene sestre, pijanistice Fanny), Mendelssohn bi zasigurno upoznao i Henryka Wieniawskog, čije su turneje intenzivno prošarale srednjoeuropski prostor. Za Mendelssohna je dirigent Hans von Bülow rekao da je karijeru počeo kao genij, a završio je kao talent. Baš kao i Wieniawski, i Mendelssohn je

u glazbeni svijet uronio još kao devetogodišnjak, ali je bio višestruko talentiran. Rođen je u uglednoj njemačkoj židovskoj obitelji i osim što ga je sveta Cecilija blagoslovlila neizmjenim glazbenim darom, u ranoj je dobi podjednako dobro slikao, pisao poeziju, s lakoćom govorio nekoliko stranih jezika i uspješno se bavio sportom. Iako ga je Von Bülow nazvao najvećim majstorom forme nakon Mozarta, bio je očigledno ljut na njega, zbog komoditeta kojem je s godinama pribjegavao. Naime, Mendelssohna nikad nisu mučila pitanja egzistencije. Novca i priznanja u životu imao je u izobilju i za razliku od Wieniawskog koji je prošao sve razvojne faze, od virtuozna preko skladatelja do vrsnog pedagoga, pa i Griega koji je svojim pravilnim razvojem ugled kontinuirano nadograđivao, Mendelssohn se, prema kritikama suvremenika, potkraj života odao samoljublju i samozadovoljstvu, a to se moralo reflektirati na njegov skladateljski rad. Ipak, današnji se čitatelj ne može oteti dojmu da je takva kritika odviše stroga, a možda i subjektivna. Gledajući s odmakom, današnji će poznavatelj njegova rada utvrditi da je radije riječ o glazbenom geniju koji je nažalost prerano otišao i nije imao priliku postići nove razine životne zrelosti. **Koncert za violinu, klavir i orkestar u d-molu**, op. 64 jedno je od djela koje je glazbeni genij napisao sa samo četrnaest godina. Upustiti se u skladanje koncerta za klavir i violinu u toj životnoj dobi značilo je biti neizmerno hrabar, odvažan i nadasve talentiran. Bez obzira na to što i violina i klavir proizvode ton potaknut vibracijom metalne žice, radi se o gotovo nespojivim solističkim instrumentima. Klavir je gigant koji može grmjeti nad orkestrom, dok je violina krhka stvarčica čija su ograničenja u odnosu na klavir prema orkestru sasvim drugačije prirode. Nevjerojatno je teško postići pravu ravnotežu između njih, tako da oba instrumenta-solista zasjaje u punom sjaju i da se ne bore, nego da istovremeno zadivljuju. Veliki Beethoven napisao je trostruki

koncert (violina, klavir i violončelo), ali tek kao zreo tridesetčetverogodišnjak. A dječčić Mendelssohn upustio se u sličan pothvat mnogo ranije, no uspjelo mu je majstorski realizirati sintezu svih sudionika tako da se svaki od njih predstavi u punom svjetlu. U ovom Koncertu klavir grmi, violina pjeva, a zajedno uz orkestar stvaraju božanstvenu glazbu! Uz Koncert za dva klavira u E-duru nastao u istom razdoblju, to je zasigurno najvrjednije Mendelssohnovo djelo iz tinejdžerskog doba. Odlikuje ga čisti romantičarski izraz, koji u odnosu na Koncert za dva klavira ne koketira s klasičarskim uzorima, osim u primjeni klasične trostavačnosti, podjele i redosljeda (brzi – polagani – brzi).

U prvom stavku oba solista donose temu i nakon orkestralnog prijelaza izlažu prelijepu pasažu kroz koju jedno drugo oponašaju, ponavljaju segmente kao savršeno izbalansirani duo. Rekapitulacija stavka donosi reinterpetaciju uvodnog dijela koji se zatim sljubljuje u efektnu kadencu. U drugom stavku solisti komuniciraju u proširenom dijalogu, dok orkestar igra sporednu ulogu i priprema se za energični finale. Početak kraja djela počinje silaznim motivom, otvara put uzlaznoj elegantnoj figuri koja prolazi kroz prste oba solista te omogućuje nadahnjujuće razmjene motiva koje će cijeli izvođački korpus dovesti do moćnog završetka.

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj

Producentica programa: Jelena Knešaurek Carić

Urednica: Ivana Hauser

Autorica teksta: Dina Bušić

Lektorica: Rosanda Tometić

Oblikovanje, grafička priprema i tisak: Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb

Naklada: 500 primjeraka

Cijena: 20 kuna

www.lisinski.hr

A portrait of Dmitri Hvorostovsky with long, wavy white hair, wearing a black shirt and a black quilted vest. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression. The background is black.

LISINSKI
ARIOSO
GLAS ZA
LISINSKI
NEPROCIENJIV DOŽIVLJAJ!
15\16

NAJAVLJUJEMO!

Završni koncert senzacionalnog ciklusa
s najvećom opernom zvijezdom iz Rusije.

DMITRIJ
HVOROSTOVSKIJ
bariton

Simfonijski orkestar grada Kaunasa
Konstantin Orbeljan, DIRIGENT

Produkcija: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Cijene ulaznica: 260, 290, 320 kn

LISINSKI SUBOTOM UVIJEK LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

GRAD ZAGREB

CROATIA OSIGURANJE
osnođeno 1854.

*Zagreb
moj grad*

tportal.hr

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ INVARIABLE EXPERIENCE